

Leetal ya eepoñee ya Pihiburu pa Waah wa weeyem wa ti leetal eyye

Aluu pakanam keeyemaam ka ti káasiitan, inci kicanaa.

Leetal eyya nuuyemaa ya fiye ti káasiitan nin ekina tom kalan, nesokee Pihiburu pa.

Ayme akiice leetal eyye? Le hiinaat unaa hat, pale hícump ti kéeyinane ka kasok Póol apoñapoñ a. Pikee pa lombo iyyeno Barnabas nin ekina tom akee áyiin.

Akiica ya, teyme naakiice leetal eyye? Luu lombo hiinaat unaa hat, pale pikee pa ekiiceekiic sitiil áwii nin ñaasuwan (30) nin fottom sitiil áwii ésupak (40) pamusal eket ya nin pilito pa piti Yéesu Krista.

Akiica ya, pakayme naakiice leetal eyye? Leetal eyye, pikee pa akiicaakiic yo ti Pusuwif kéeyinane ti Yéesu nkayeniyee kaakallan kamma káyinan ka kiteyii, nkayeno kaanatool, pakakee teyii nkayeno púwunko káyinan ka.

Leetal eyye, weyme néewuntake, nin ekina tom weyme úkupee ti leetal eyye? Hikina hiyem kayankananii kati kasiño kíp ti káyinan ka kiteyii. Néenawunanii hak ayme ayem Yéesu, Yéesu ahaña an óo an, ahaña lombo waah óo waah.

1:1-3 Yéesu ayem Añii ya ati Pútuun pa éeyisane ya unaa Pútuun pa fanfan.

1:4-2:18 Yéesu ahaña pumaleekoo pa.

3:1-4:13 Yéesu ahaña Móyiis nin Josuwa.

4:14-7:28 Yéesu ayem awaaseena ya enfakat a eehaṇe ya puwaaseena pa púloonṇ pakati Pusuwif pa payenka nkawaaseen ka Pútuun pa.

8:1-9:22 Písiyool empa Yéesu naaliile pa ti pututa pakan paka nin Pútuun pa, pihana peeliilee pa nin pakan paka pínapii ti Móyiis.

9:23-10:39 Yéesu, kaawaaseen ka kiteyoo, ta naawaaseene ta elonṇoo ti kuluwaa ya hak íhalu umuuyen wa utuunaa, kihana uwaaseen wa púloonṇ ewwa puwaaseena pa pakati Pusuwif pa nkawaaseene wa ti Pútuun pa.

11:1-13:25 Naakelan ti káyisan nii, káyinan ataakaataak hikaw, naaluwal lombo ucaw uti pákayiin nin pakaal payenka ammeya nii, kacokaacok kíp ti káyinan ka kiteyii fo ti pikelan. Akiica ya naasokii nii, kañanaa káyipenan elonṇ ya eti payenkuu, háati nkateñalee nkakallanee samat nii Eenucee ya.

Eehe hitaakaataak nafaa lombo ti unaa.

Alaapalaka ti káasiitan ka kitaaluu, illuum álimaati Pútuun pa púwiiniyan kunuu unaa, mpípankin lombo kunuu unaa kati úyiniyaa káasiitan hilim etempo nuusayanaa ho. Alímaati Pútuun pa piyankanan unaa kati utaakaa elonṇ éesuume, nuutaakaa elonṇ eenape hátikin etempo.

Káakup ka kiti Pútuun pa pínapii ti Añii etempo

I Ta infiyee, Pútuun pa mpúkupkup nin símaama unaa pínapii ti piyaamakoola etempo; mpíhinhin fo tan óo tan ti pákupal peemeenje nin pawenal peemeenje.

II Pale ti kunoom ka kikelan enke, púkupaakup nin unaa pínapii ti Añii etempo. Teyoo Pútuun pa mpínapii pipiliil púlunta pa, akina lombo mpimamale kati atoon waah óo waah.

III Akina ayem ecaan ya eti hamake ha hiti Pútuun pa. Akina ayem anakool a pánipani ya ati Pútuun pa, naayekan waah óo waah ti sempe sa siti hilimoo. Ta naapaye ta kaakuulan umuuyen wa uti pakan paka, naayeno look alacana ti epees yáali ya eti Pútuun pa, peemaka pa.

IV Fiyuu naahaje meemak pumaleekoo pa, samat nii fa Pútuun pa mpuwufanoo fa caacaw ceehaje citi pumaleekoo pa meemak.

Fa Añii ya ati Pútuun pa naahaje fa pumaleekoo pa

V Pánipani, Pútuun pa pitaapala pusok yoonool ti pumaleekoo etempo:

“Awe yem Añiinam, písik fíyooy inci yem faafi.”✧

Nin eehe lombo:

“Inci fayeno Paapaa ateyoo, akina naayeno Añiinam.”✧

VI Pale ta mpúpoñii ta Añii etempo áyaañ a ti púlunta pa, mpusok:

✧ I:V 1:5 Kísimu 2:7 ✧ I:V 1:5 2 Samiyel 7:14; 1 Heetaakiye 17:13

“Pumaleekoo pa púloon piti Pútuun pa, píkilipo hátikinoo.”☆

VII Eehe Pútuun pa mpusoke kiti pumaleekoo etempo, pusok:

“Píhinaahin pumaleekoo etempo samat nii eyam; mpíhin píhina etempo samat nii kaaleew seemak.”☆

VIII Pale Añii ya mpusok:

“Awe Pútuun, cáwii ca citii cisiijanee-siijan fo cancowiyaaw, cáwii ca citii ceecoonoole.

IX *Aálafilafi heecoonoole, innat heenaput.*

Ekina ewune Pútuun pa, peeyem pa Pútuun pa pitii,

pucokuucok pihan pákawiyi

*mpunuci niñ munucu emma éfimucoopii pásuuma.”☆**

X Pútuun pa nene pusok:

“Ateeteyo, ti púcook pa, awe liile etaam ya, awe memanoole lombo patiila niñ sipeesi.

XI *Waah ewwe púloon éfuucim, pale awe aafatowo fo cancowiyaaw.*

Efuulop samat nii wañ weemaamane.

XII *Aafapoon wo samat nii fa hísool napoonnee, ínfaliñ wo samat nii fa wañ náfaliñee.*

Pale awe yesiyantoo,

elonji etetaak pikelan.”☆

XIII Pútuun pa pitaapala pusok maleekoo:

“Kéy yeniyam epees yáali,

☆ **I:VI 1:6** Kakaman 32:43; Kícimu 97:7 ☆ **I:VII 1:7** Kícimu

104:4 ☆ **I:IX 1:9** Kícimu 45:6-7 * **I:IX 1:9** Niñ ekina tom:

“Ekina ewune Pútuun pa, Pútuun pa pitii, punucuunuc aakati taak pásuuma.” ☆ **I:XII 1:12** Kícimu 102:25-27

*fo ta inci fatah ta pikamooli ti wooti,
ayyeno amansa ya ateyii.”☆*

XIV Ooto weyme uyem pumaleekoo? Pik-
ina púloon kunuu lamma, píhina Pútuun
pa. Púpoñiyoopoñ po pípikey pipiyankanan
payenka efikafakanee ka.

II

*Kákupanan kiti hitahu kunuu ti tooñaa eyya
núusiyaa ya*

I Eehe hiwune kati uhañaa nuutahaa kunuu
unaa meemak ti tooñaa ya eyya núusiyaa ya,
ancuk timpi upuutiyaa caahinkin caahinkin ti
káyanan ka kutuunaa.

II Hilim ha eeha Pútuun pa mpuwufane ha
símaama unaa pínapii ti pumaleekoo pa, hilim
eehuu hiyisaneeyisan nii, hiti pánipani, Pútuun
pa lombo mpisiñan ti pisiya kéesiitanut ho ka
niñ keenapanut ho ka samat nii fa iññañe fa.

III Páawoo oom pakan kafakut, unaa puume
efuufakaa kaasiñanee ti pisiya niñ utahutaa
kunu ti kafakan ka kenfakat ka kiti Ateeteyo
Yéesu? Apan enkuu, Ateeteyo himuumoo
áyaañe ákup ko. Kéesiyoo ka ta náakupe ta,
kasokaasok unaa nii pánipani.

IV Pútuun pa lombo mpíyisan nii kilim ka kiti
Ateeteyo Yéesu kiti pánipani ti íhinu hícamp
píyisan niñ weecukantee niñ ti kawufan pakan
etempo kawun óo kawun kiti Kunuu ka keenape
ka samat nii fa mpílañe fa.

Eyénoonii ya eti Yéesu an

^V Uméyiyaameyi nii pumaleekoo pa tom Pútuun pa mpuwufane sempe sa siti púlunta pa peeyem pa ti ékey, empa nuuyemaa pa tempo ti káakup.

^{VI} Apan akee asokaasok ti hilim ha hiti Pútuun pa nii:

“Pútuun, an ayem ayme, fo aakati tah teyoo kunuu?”

*Akina ayem ayme fo aakati mankooloo?**

^{VII} *Aáwananiyoo-wanan an ti caanak ceetama ancuk pumaleekoo pa kati pihanoo.†*

Immákiyanoo meemak samat nii amansa,

^{VIII} *innan̄ waah wa púloon̄ ti wootoo ancuk kati áyenoonii ati hikaw ha.”☆*

Pútuun pa mpíhinoo apiyeno ati hikaw ha ati waah wa púloon̄, waah utowiit. Apan ti caanak ence, uloot ucukaa fala waah wa púloon̄ ti wootoo.

^{IX} Pale nuucukaa éewananiyee ya hínum ti caanak ceetama ancuk pumaleekoo pa kati pihanoo, akina ayem Yéesu. Amákiyanee-mákiyan nii amansa kamma ñíyoka ña eñña naacuke ña ti eket ya eteyoo. Fiyuu Pútuun pa mpíhine ti panap etempo, Yéesu kati aket hak pakan paka púloon̄.

^X Pútuun pa piliile waah óo waah, waah óo waah lombo uteetepo. Intempo, pínapii ti ñíyoka ña ñiti Yéesu, mpíhinoo an éetuuniye,

* **II:VI 2:6** Niñ ekina tom: *“Ayme ayem Añii An fo aakati mankooloo?”* † **II:VII 2:7** Niñ ekina tom: *“Aáwananiyoo-wanan an ancuk pumaleekoo pa kati pihanoo caahinkij.”* ☆ **II:VIII 2:8** Kíciimu 8:4-6

ancuk kati ápankin pítin pa piti kafakan ka, hícump pakan kápiyenoonii epuuk etempo nkanako ti hamake etempo.

XI Yéesu, nin payenka naakuulane ka ti umuuyen wa uteyii púloon, faafii oonool. Ekina ewune Yéesu asuuwutii kaayonkal “pakanam”.

XII Pánipani naasoke:

“Pútuun, inci fáhin caacawi cípisiyo ti pakanam, inci fámuli hátikin pakani keeconcoolie ka.”☆

XIII Naasok lombo:

“Inci fataak káyinán ti Pútuun pa.”

Nene asok:

“Ehe inci le, nin epuuk ya payenka Pútuun pa mpuwufanaam ka.”☆

XIV Páawoo epuuk ya kataakaataak sinii nin hísim, Yéesu naacoop lombo oom enii nin oom hísim ápiyenoonii an samat nii poko. Ahínaahin eehe ancuk pínapii ti eket ya eteyoo náapucalool Seetaani ya, eetaake ya sempe sa siti eket ya,

XV te naafakan pakan paka keeyeniye ka samat nii pimiikan ti elonjii púloon kamma nkafeye eket.

XVI Uméyiyaameyi nii, ákeyyoot kayankanan pumaleekoo pa, pale keesoke Abraham maamaa náakeyii kayankanan.

XVII Tempo wune fo acuk samat nii pakanoo ti waah óo waah, ancuk kati áyenoonii awaaseena enfakat eetaake paket hikaw, ecoonool ti páhin pa piteyoo hátikin Pútuun pa. Fiyuu naayina ihalu umuuyen wa uti pakan paka.

XVIII Páawoo Yéesu himuumoo akallaakallo ta naayoopee ta híluunju, ekina ewune náayini kayankanan pakan paka keeyoopee ka híluunju.

III

Yéesu ihaŋu ha hiteyoo Móyiis hamake

^I Ekina ewune niñaŋaa kaasincan Yéesu, aluu pakanam ti káyinan keesampanee ka, aluu payenka Pútuun pa mpiyonkale ka. Akina ayem apoñapoñ a niŋ awaaseena ya enfakat a ati káyinan ka kutuunaa enka núutuunanaa ka.

^{II} Pánipani akina an eecoonoole hátikin Pútuun pa peemamaloo pa ápihin páhin etempo, samat nii fa Móyiis naayeniye fa an eecoonoole ti ekumpaan ya púloonj eti Pútuun pa.

^{III} Pale Yéesu acokeecok nii an eeñaŋee kámakiyan pihanj Móyiis, samat nii fa aluta námulee pihanj ekumpaan eyya naalute ya.

^{IV} Ekumpaan óo ekumpaan etaakaataak eelute yo, pale Pútuun pa pulute waah óo waah.

^V Inkéyyoo ti Móyiis, ayenaayeno eecoonoole samat nii amiikan ti ekumpaan ya púloonj eti Pútuun pa, ancuk kati áyisan pakan paka eeha Pútuun pa mpikaakaay ha hisoku hátikin.

^{VI} Pale ínkeyyoo ti Eenucee ya, akina eecoonoole samat nii Añii aŋa Faafoo naawufane ekumpaan ya eteyoo apiyeno ati hikaw ha. Ekumpaan ya eteyoo eyem unaa, niŋ úhaañiyaa nuucokaa piliit ti waah ewwa núuhinaa wa cíki, ewwa nuumaayooliyaa wa newwo.

Pútuun pa kákupanan etempo kiti káayinanaati

VII Ekina ewune, ti pakiical pa piti Pútuun paKunuu ka keenape ka nkusok:

“Fíyooy, niŋ nísiyaa hilim etempo,

VIII *timpi niyank ekun*

*samat nii fa símaama aluu nkáhine fa,
ta nkapooke ta káasiitan Pútuun pa,
ti káahaan ka tes
ti puwinko etempo kapisincan eeha éfipihinii.*

IX *Pútuun pa mpusok:*

*‘Símaama aluu kawinkiyaam-winko meemak
ti káahaan ka tes;
nkacuk weecukantee wa utoom fo sitiil áwii
ésupak.*

X *Ekina ewune inci íññiken ti ekaay eyyuu, insok:*

*"Kunuuwii tan óo tan nkilincolinco,
kámiit pítin pa putoom."*

XI *Fiye ti káñiken insintooliye:*

*"Etikacol cántum ti éyekunoolo ya
etoom!"* ☆

XII Pakanam ti káyinan, nitah kunuu, pámiiloolal peenaput piti káayinanaati timpi pitaako ti akee taaluu kati ayesan pusonoo ti Pútuun pa peeyem pa kaloŋa.

XIII Pale niyankananoool hinak óo hinak kati nicok piliit, niŋ hinoom ha eeha inniyem ha fiye ti eloŋ hionkalee fíyooy, ancuk kaamuuyen ka, keeyem ka ti kincaakool aluu tan óo tan, timpi kúluun an ti aluu ápiyenoonii eeyanke ekun.

XIV Utaakaataak himpaac ti Eenucee ya, iyyema cíki eyya nuutaakaa ya písik ta núuyaañaa ta káyinan, ucokaa yo fo ti pikelan.

XV Ucukaacuk fa hilim ha nihisoke fa:

*“Fíyooy, niŋ nísiyaa hilim etempo,
timpí niyank ekun
samat nii fa símaama aluu nkáhine fa
ta nkapooke ta káasiitan Pútuun pa.”☆*

XVI Pakayme kayem kéesiye ka hilim ha hiti Pútuun pa nkapook po káasiitan? Fo payenke tom púloon payenka Móyiis náafulanii ka Esipt?

XVII Ti ayme Pútuun pa mpíñikene fo sitiil áwii ésupak? Fo payenka tom keemuuyene ka, puhunuŋ pa piteyii lombo mpimeenŋ ti káahaanŋ ka tes?

XVIII Ta Pútuun pa mpisintooliye ta nii: *“Etika-col cántum ti éyekunoolo ya etoom,”* fo oom pakan tom kapooke po káasiitan?

XIX Fiye ucukaacuk nii kamma káayinanaati ka kiteyii, kikina kuwune kayinaat hicolu ti éyekunoolo etempo.

IV

Eyékunoolo eyya Pútuun pa mpíyinanane ya pakan etempo

^I Pútuun pa pusokaasok unaa nii úyiniyaayini hicolu ti éyekunoolo etempo. Páawoo eeha mpusoke ha uuha toko fo fíyooy, ooto nitah kunuu an ti aluu timpí atowo puson.

II Kaatuko unaa lompo, kátuunanaa-túunan unaa ekooŋan éesuume, samat nii fa nkátuunane fa símaama unaa ti káahaan ka tes; pale ekooŋan eyya nkásiye ya etaakut teyii nafaa, kamma nkananfut ti káyinan ka kiti kéetuule ka Pútuun pa.*

III Unaa kéeyinanaa ka uyemaa ti hicolu ti oom éyekunoolo. Pútuun pa mpusok kéeyinanut ka: *“Fiyu ti káñiken insintooliye:*

’Etikacol cántum ti éyekunoolo ya etoom!’”☆

Fiyuu Pútuun pa mpusoke, háati fa páhin etempo mpipaye fa kápiliŋ ta mpiliile ta púlunta pa.

IV Púkupaakup lakeenaay ti pakiical etempo kiti hinoom ha heewase ha isak niŋ kúsupak nii: *“Ti hinoom ha heewase ha isak niŋ kúsupak Pútuun pa mpíyekunooliye ti páhin etempo púloon.”*☆

V Pale ti pakiical empuu mpusok: *“Etikacol cántum ti éyekunoolo ya etoom!”*

VI Páawoo towaatowo pakakee kati kacol ti oom éyekunoolo, te kéetuunanee ka hínúm ekooŋan ya éesuume ya kacolut teyyo kamma nkapooke káasiitan yo,

VII ekina ewune Pútuun pa nene pucok hikee hinoom, mpiyonkal ho *“Fíyooy”*. Hícump sitiil sipimuus, mpútuunan eehe pínapii ti Dawid, samat nii fa inci insoke fa féefiye:

“Fíyooy, niŋ nísiyaa hilim etempo, timpi niyank ekun.”☆

* **IV:II 4:2** Niŋ ekina tom: “kamma nkáyinanut ti kunuwii.”

☆ **IV:III 4:3** Kícimu 95:11 ☆ **IV:IV 4:4** Púcook 2:2 ☆ **IV:VII 4:7** Kícimu 95:7-8

VIII Kaatuko niŋ Josuwa awufanaawufan hínum símaama unaa éyekunoolo, Pútuun pa anti nene púkupaati kiti hikee hinoom hiti éyekunoolo heekaakaay ékey.

IX Ooto towaatowo éyekunoolo eti pakan paka pakati Pútuun pa, samat nii fa Pútuun pa mpíyekunooliye fa ti hinoom ha heewase ha isak niŋ kúsupak;

X kaatuko an óo an eecole ti éyekunoolo ya eti Pútuun pa, afaa lombo áyekunoolo ti páhin pa piteyoo, samat nii fa Pútuun pa mpíhine fa ta mpipaye ta hiliilu púlunta pa.

XI Ooto, úhinaa kata óo kata kati ucolaa ti éyekunoolo eyyuu, ancuk an timpi ácim samat nii fa símaama unaa nkapooke fa hítuulu Pútuun pa ti káahaan ka tes.

XII Hilim ha hiti Pútuun pa hoopuha kalonja nihitaak sempe. Nihihanj pali káakuntu óo káakuntu keeliye ti upii úsupak, nihinako páhantuwa an nihifiit ti pututa yaan niŋ kunuu, niŋ lombo ti pututa ucec niŋ muntoof. Níhihin kíiti pámiiloolal pa putuunaa niŋ pálafi unaa.

XIII Waah uneetaat ti púlunta pe púloonj weeyoliye ti níkin Pútuun pa. Waah óo waah uwwa náfalfali hátikin etempo, pikina efuukamanaa eeha núuhinaa ha.

Yéesu awaaseena ya enfakat a

XIV Páawoo utaakaataak awaaseena enfakat eesiliye naanako alacana, eeyem a Yéesu Añii ya ati Pútuun pa, ooto ucokaa piliit ti káyinan ka kutuunaa.

XV Utaakaataak awaaseena enfakat eemeya fa nuulinciya fa pikee pa naataak tuunaa paket hikaw, kaatuko ayoopeeyoop híluunju fan óo fan, samat nii unaa lombo fa nuuyoopee fa híluunju, háati fo akina amuuyenut.

XVI Fiye ulohaa ninj cíki Pútuun pa, peeyem pa amansa ya eenape ya. Efipitaak paket hikaw tuunaa, mpíyisan unaa panap etempo ta nuu-solahaa ta kayankanan.

V

I Kaatuko awaaseena óo awaaseena enfakat ati Pútuun pa, ti pakan paka namamalee kati asiinjo hátikin Pútuun pa ti putum pa piti pakan paka. Akina nawaaseen púlukuleen ninj pikee paliyal ancuk umuuyen wa uteyii kati úhalee.

II Náayini kamukut ninj kéemiit ka nkáyemi ti pilinco, páawoo akina fanjo lombo pikee pa nalincolinco.

III Eehe hiwune awaaseenantoó élukuleen hak íhalu umuuyen wa uti pakan paka lamma, pale hak íhalu umuuyen wa uteyoo lombo.

IV An ayinaat piyeno awaaseena enfakat kamma náalafiye oom émakiyanoolo. Fo Pútuun pa piyonkaloo ti páhin empe samat nii fa Aaron mpaayonkalee fa hínum.

V Moonool moonool muu, Eenucee ya himuumoo awufanooliit hamake ha hiti éyenoonii awaaseena enfakat. Pale Pútuun pa mpusokoo:

"Awe yem Añiinam;

písik fíyooy inci yem faafi."✧

VI Mpusok lombo lakeenaay ti pakiical pa:
“Awe awaaseena fo cancowiyaaw,
samat nii Melukisetek.”✧

VII Ti caanak ca citi eloŋ ya eti Yéesu ti etaam ya, naluun Pútuun pa peeyinoo pa kafakan ti eket, ti piŋiino niŋ hiceeku henfakat niŋ mukun. Pútuun pa mpísiyoo kamma naawananooliye ti hítuulu po.

VIII Háati fa naayem fa Añii Pútuun pa, kúnuul ka kiteyoo kuwune náameyi hítuulu Pútuun.

IX Ta naapayee ta íhinu apiyeno éetuuniye, náayenoonii Afakana ya ati kéetuuloo ka púloon, apan naafakanii fo cancowiyaaw.

X Kaatuko Pútuun pa píhinoo apiyeno Awaaseena enfakat samat nii Melukisetek.

Hitahu kunuu kakatan Pútuun pa

XI Utaakaataak hícump eeha nuuñaje hisoku ti eehe, pale cíiticiiti káhiiniyan ho aluu kamma innineetaat fiye ti íhinu kata kati nísi.

XII Nifiyaafiyo ta inniyeniye kéeyinane, fiye hínum anti niyeno kakalaŋan pakakee paka. Pale innisoolah an kati akalaŋan aluu nene waah wa úcook wa uti hilim ha hiti Pútuun pa. Nicukaacuk nii epuuk keesoolahe miin neetaat paliyal peeyanke.

XIII Kaatuko an óo an eeyem ti káacuu aloŋaa ti hiñiiyate, ámiit hilim ha héeyisane ha unaa heecoonoole ha.

XIV Pale paliyal peeyanke, piti pakan kéetuuniye, kéeyipene ka nkatef hikiwu heenape niŋ heenaput.

VI

I Ooto timpi utowiyaa la nuuyemaa la ti pakalañanal pa píyaañ pa kiti Eenucee ya, pale ukaayaa hátikin kati uyeniyaa kéetuuniye ti kameye ka kutuunaa. Timpi uñohiyaa ti pakalañanal pa púcook pa, samat nii káyinan ti Pútuun pa niñ púwunko pawenal peetaakut nafaa.

II Timpi uñohiyaa lombo upukalañanee kiti pátise, kiti hinañu sipees, kiti élitoonii ya ti eket ya niñ kiti kíiti ya ekelan ya.

III Insúumaa ti Pútuun pa, efuukaayaa hátikin ti kameye ka kutuunaa.

IV Keekatane ka káyinan ka kiteyii, étikayiniyee éñahanii kápuwunko nene umuuyen wa uteyii. Kaatuko kayenaayeno hínum ti ecaañ ya eti Pútuun pa, nkasiikan kawun ka kiti alacana, nkataak himpaac ti Kunuu ka keenape ka,

V nkasiikan heenape ha hiti hilim ha hiti Pútuun pa niñ sempe sa siti cáwii ca ceeyem ca ti ékey hátikin.

VI Púful toko nkakatan káyinan ka kiteyii! Yinaat pitaako kati káñahaniyee kápuwunko nene umuuyen wa uteyii. Ti enow ya eteyii nkayem ti kaapempenj nene Añii ya ati Pútuun pa ti kuluwaa ya, nkasuuwanoo hátikin an óo an.

VII Etaam eyya nesoop man etiil eyya neloom hinupu teyyo, niñ épukiyoo ayaya ya papukal peenape, efeetaak kaasampan ka kiti Pútuun pa.

VIII Pale niñ etaam ya épukiyoo pícan kun niñ haasuwa, etaakut nafaa. Etaam eyyuu

efeeñanee féeŋiye, púful toko neesowanee.

IX Pákawiyam, háati fa nuuyem fa naaluu fiye ti káakup, úyinanaayinan nii aluu efinimamal pítin pa peenape pa peeŋiŋe pa pati kafakan ka.

X Pútuun pa peecoonoole, etipifiil páhin pa pitaaluu niŋ pálafi empa ínnyisane pa po fa inniyankanane fa pakan etempo keesampanee ka te innitowiyii ti kayankanan.

XI Eeha núulafiye ha meemak hiyem, an óo an ti aluu atowo fo ti pikelan niŋ pálafi poonool empuu piti íhinu eeha Pútuun mpílafiye ha, kati nímeŋi fanfan eeha ínnyihine ha cíki.

XII Fiyuu etiniyeno pakan keekuuñe, pale níyipenan payenka ammeya nii ti káyinan niŋ kamukut nkatoone eeha Pútuun pa mpíyinananii ha.

Esintoolo ya eti Pútuun pa

XIII Pútuun pa, ta mpíyinanane ta Abraham nii efipisampanoo, páawoo taakut an eehaŋe po aŋa efipisintoolo teyoo, ekina ewune mpisintoolo ti fan etempo,☆

XIV mpusok: *“Pánipani inci fasampani, íhin keesokuu maamaa kapimeeŋ.”*☆

XV Fiye Abraham naamukut ti hítuulu, naataak eeha Pútuun pa mpíyinananoo ha.

XVI Niŋ an ayeniyaa esintoolo, ti caacaw eehaŋoo nasintoolo, esintoolo eyyuu nepa pílaacinool pa púloon.

XVII Pútuun pa lompo mpisintoolo, ancuk keeñañe ka hitoonu eeha mpíyinanane ha kati íhiiniyii hat nii étipuful ti eeha mpusoke ha.

XVIII Eeha Pútuun pa mpíyinanane ha unaa nin eeha mpisintooliye ha, waah wa úsupak ewwe uyinaatee kayesan. Ti káyinanan etempo nin esintoolo etempo Pútuun pa piyinaat kincaam. Unaa keeteyaa ka pati Pútuun pa kati ufakaa, waah ewwu nuuyankanan unaa meemak upucokaa piliit ti cíki ya eeyem ya hátikin unaa.

XIX Utaakaataak cíki eyye samat nii lankaloo eeyanke kan ti saan unaa. Neemuus kahuuy ka kenfakat ka epinako la hanee la kaasampan.

XX Yéesu anowaanow unaa hátikin naanako toko hak unaa. Náayenoonii awaaseena enfakat fo cancowiYaaw samat nii Melukisetek.

VII

Melukisetek awaaseena ya

I Melukisetek aÑe ayeniye amansa ya ati saatee ya eti Salem nin lompo awaaseena ya ati Pútuun pa piti patiila. Naapaakool nin Abraham, loho Abraham ti éñohoonii ta naaheeke ta pumansa pa, fiye Melukisetek naasampanoo.☆

II Abraham lompo náapaacinool waah óo waah ewwa naataake ti kimpaac ñaasuwan, naawufan Melukisetek himpaac hoonool ti ñaasuwan ya. Caacaw ca Melukisetek ciyem “Amansa eecoonoole”, akina lompo nasokee “Amansa ati Salem”, ekina eyem “Amansa ati kásuumaay”.

☆ VII:I 7:1 Púcook 14:17-20

III Taakut la inkiicee kiti paapaa ateyoo nin íñña ateyoo nin fotom símaamayoo. Taakut lombo la yísane kiti hipukuyee ha hiteyoo nin fotom kiti eket ya eteyoo. Naacuk nii Añii ya ati Pútuun pa, naayeno awaaseena fo cancowiyaaw.

IV Nisincan fa naayem fa an eemaka! Háati maamaa atuunaa Abraham naawufanoo himpaac hoonool ti kimpaac ñaasuwan kiti aña náataakii ya pati hikam ha.

V Hilim ha heesiñanee ha hiti Móyiis, eehe níhiyisane nii, keesoke Lewi maamaa keeyem ka puwaaseena, poko kañaje hisayu ti pakanii pakati Israyel himpaac ha heewase ha ñaasuwan ti aña nkataake ya, apan poko lombo keesoke Abraham maamaa.

VI Pale Melukisetek aña, háati fa naaneetaat fa eesoke Lewi maamaa, naasa ti Abraham himpaac ha heewase ha ñaasuwan. Púful toko, naasampan Abraham, eekaakaay ya hisayu eeha Pútuun pa mpíyinanano ha.

VII Uméyiyaameyi nii eehaje ya nasampan aña naahaje ya, pílaacinoool pineetaat toko.

VIII Keesoke ka Lewi maamaa payenka nkasa ka himpaac ha heewase ha ñaasuwan, payenkuu pakan payenka efikaket, pale Melukisetek lombo naasa himpaac ha heewase ha ñaasuwan, nuusokee nii oopa kaloña.

IX Uyíniyaayini hisoku nii, keesoke ka Lewi maamaa payenka nkasa ka himpaac ha heewase ha ñaasuwan, kacooyaacooy himpaac ha hiteyii heewase ha ñaasuwan pínapii ti Abraham,

X kaatuko ta Melukisetek naapaakoole ta nin Abraham, Lewi peeloot apukee pale naalon ti

hísim ha hiti maamayoo Abraham.

Yéesu samat nii Melukisetek

XI Pakan paka kawufaneewufan hilim ha heesiinane ha eeha ammeya ha nii, puwaaseena pa kéefulii ka ti síi ya eti Lewi kayem yaan eteeho. Pale pakan paka kayinaat piyeno kéetuuniye pínapii ti oom puwaaseena. Nin káyiniyini piyeno kéetuuniye pínapii ti oom puwaaseena, weyme uwune nuusoolahaa akee awaaseena kati ákey, awaaseena samat nii Melukisetek pale neetaat samat nii Aaron?

XII Ooto nin Pútuun pa púfalinjaa puwaaseena pa, hilim ha heesiinane ha lombo éfihifalinee.

XIII Kaatuko aña hilim ha hiti Pútuun pa níhikupe ya kiteyoo, ti ekee síi náafulii eekufut nii eti Lewi ya, apan an ti oom síi ataapala ayeno awaaseena.

XIV Uméyiyaameyi nii Ateeteyo atuunaa, ti síi ya eti Juda náafulii; ínkeyyoo ti oom síi, Móyiis ataapala asok nii akee teyii afampaayeno awaaseena.

XV Eeha nuusoke eehe nihihan toko nihihiina hat páawoo akee awaaseena ákeyyookey samat nii Melukisetek.

XVI Asiinanutee awaaseena kamma eeha hilim ha heesiinane ha nihisoke ha ti kiti ayme apuke ayme; pale asiinane-siinan awaaseena kamma sempe sa séefulii sa ti elon ya eepayantoo ya.

XVII Kaatuko sokeesok ti hilim ha hiti Pútuun pa nii:

“Awe awaaseena fo cancowiyaaw, samat nii Melukisetek.”☆

XVIII Hilim ha heesiinane ha híyaañ ha níhifulanee kamma nihitaakut sempe niñ nafaa,

XX kaatuko hilim ha heesiinane ha hiyinaat íhinu an áputuuno. Pale fiye Pútuun pa mpuwufan unaa cíki eefisake. Ti cíki eyye nuuyinaa hikolu Pútuun pa.

XX Apan ta Pútuun pa mpisiinane ta Ateeteyo atuunaa apiyeno awaaseena, niñ esintoolo mpisiinano. Ti púcook pa, puwaaseena pa nkayenoyeno puwaaseena an peesintooliit,

XXI pale akina, náayenoonii awaaseena ti esintoolo, ta Ateeteyo Pútuun pa mpusokoo ta nii:

“Ateeteyo asintoolaa-sintoolo,

ántuñ átafaliñ kunuuwoo:

Awe awaaseena fo cancowiyaaw.”☆

XXII Kamma esintoolo eyyuu, Yéesu naasiinjan písiyool péeyeeni peefisake píyaañ pa.

XXIII Puwaaseena pa kéefulii ka ti miin ma miti Lewi, kameenjaameen, kaatuko an óo an teyii ayinaat pifiyo ti páhin pa kamma eket necoopoo,

XXIV pale páawoo Yéesu oopa kalonja fo cancowiyaaw, fo lombo naayem awaaseena fo cancowiyaaw.

XXV Ooto áyiniyini kafakan pántoon payenka nkaloh ka Pútuun pa pínapii teyoo, kaatuko oopa kalonja fo cancowiyaaw kati naluun Pútuun pa kiteyii.

XXVI Oom awaaseena enfakat nuusoolahaa, an eekuule, áhinut heenaput, amuyenut, náakatinoolee niñ pumuuyena pa, Pútuun pa mpiseepinoo alacana.

☆ **VII:XXI 7:21** Kícimu 110:4; Púcook 14:18-20

XXVII Ti hilim ha heesiinane ha, puwaaseena pa kenfakat ka kasoolahaa-soolah kaawaaseen púlukuleen hinak óo hinak, kápucook íhalu umuuyen wa uteyii nin fúláa toko umuuyen wa uti pakan paka. Pale Yéesu, asoolahut íhinu eehuu: elonoo naawaaseene poonool kón hak íhalu umuuyen wa uti pakan paka.

XXVIII Kaatuko hilim ha heesiinane ha hiti Móyiis nihimamal-mamal pákayiín kápiyenoonii puwaaseena kenfakat háati fa nkalinco fa pikee pa; pale esintoolo ya ékeyyookey loho hilim ha heesiinane ha hisiiníyaa, oom esintoolo emamale Añii ya ápiyenoonii awaaseena enfakat éetuuniye fo cancowiyaaw.

VIII

Yéesu, awaaseena enfakat ati písiyool peefisake

I Heetaake ha hikaw ti eeha nuuyem ha ti hisoku hiyem eehe: utaakaataak oom awaaseena enfakat ati Pútuun pa, oopa ayeniye ti epees yáali eti elemeyu ya eti Pútuun pa peemaka pa peeyem pa alacana,

II náayemi ti páhin piti awaaseena enfakat la sampanee la páhantuwa ékuut ya enfakat ya eti pánipani ya eeyem ya alacana. Ekúut eyyuu, Ateeteyo asiinane yo, pale neetaat pakan.

III Awaaseena óo awaaseena enfakat amamaleemamal kati nawaaseen Pútuun pa púlukuleen nin pikee paliyal, fo lombo incuke

awaaseena ane añañaa hitaaku waah ewwa afaawaaseen.

^{IV} Nin oopa ti púlunta pe, anti áyeniyaati awaaseena cántum, kaatuko taakaataako puwaaseena payenka nkawaaseen samat nii fa hilim ha heesiinane ha hiti Móyiis nihisoke fa.

^V Payenkuu nkawaaseen-waaseen ti ékuut enfakat eenakoole nii eti pánipani ya eeyem ya alacana; enakoolut tak pale samat nii hísaalumant eteyyo lamma. Kaatuko Pútuun pa púkupananaa-kúpanan Móyiis ta naayeniye ta pikaayu kaasiinan ékuut ya, mpusokoo: “Tah kunuuwi aakati siinan waah óo waah samat nii fa áyyisanee fa ti tintin ya.”✧

^{VI} Pale fiye, Yéesu awufaneewufan páhin pee-hañe hitaaku nafaa piti puwaaseena pa púloon, samat nii fa písiyool pa péeyeeni pa empa naaliile pa ti pututa Pútuun pa nin pakan paka mpifisake fa peemaamane pa. Apan eeha Pútuun pa mpíyinanane ha unaa ti písiyool empe, hifisaka eeha mpíyinanane ha púcook pa.

^{VII} Nin waah utaakiit uti kawatanee ti písiyool pa píyaañ pa, anti úsoolahaatiyaa púsupiyenu.

^{VIII} Pale Ateeteyo Pútuun pa mpuwatan pakan etempo, mpusok:

“Ateeteyo asok:

*Nísiitan! Kunoom unka ti ékey,
ta inci faliil písiyool péeyeeni
nin pakati Israyel nin pakati Juda.*

IX *Etipucuk nii písiyool empa inci illiile pa niŋ
símaamayii
ta inci incokii ta ti epees ífulaniyii ti mah
ma miti Esipt.*

*Kamma nkacokut písiyool pa putoom, ekina
ewune úwwunkiyyi.
Inci Ateeteyo soke ho.*

X *Ehe písiyool empa inci inkaakaay pa hiliilu
ti pututayam niŋ pakati Israyel po hátikin:
Inci fawas hilim ha heesiŋanee ha hitoom ti
kunuuwii
inkiic ho ti saanii.*

*Inci fayeno Pútuun pa piteyii,
poko nkayeno pakanam.
Inci Ateeteyo soke ho.*

XI *Etinene kakalaŋan pikinoolii niŋ fatom pakanii
kapusokii:
'Méyi Ateeteyo,'*

*kamma poko púloon éfikameyiyam,
písik ti eehaŋe ya káafomaati fo ti eehaŋe ya
pafom.*

XII *Kaatuko inci faponket heenaput eeha nkáhine
ha,
etinene náwuno umuuyen wa uteyii."*☆

XIII Ta mpuluwe ta písiyool empe "péeyeeni",
mpíhin píyaaŋ pa pípitaakaati nafaa. Waah óo
waah weemaamane te utaakut nafaa, etikamp
úcimaa.

IX

Ekúut ya enfakat ya eti Pútuun pa eeyem ya ti púlunta pa

^I písiyool pa píyaañ pa, pitaakaataak hilim heesiinane hipisok fa nkakaakaay kaawaaseen Pútuun pa, intaako lombo la sampanee ti púlunta pe la efinkawaaseen.☆

^{II} Ekúut ya néepaacinoolee ti upii úsupak. Ti kaapii ka kíyaañ ka intaak ésiinanuma pilampi pa niñ taapul ya eti kúmpuul ka keesampanee ka; nkasok toko la sampanee la.

^{III} Puson kahuuy ka kúsupiyenu ka, intaak kaapii enka nkasok la hanee la kaasampan.

^{IV} Intaako toko kaaciin ka kiti sanoo ya la nkáluntan la caminkolon ya niñ lombo ínnaake ya éeyisane ya písiyool pa empa Pútuun pa mpiliile pa niñ pakan etempo. Innáke eyyuu ékiimaloolee-kíimalool púloon cew niñ sanoo. Páhantuwa ínnaake ya intaak cipala ca citi sanoo ya ceeyekane ca manna ya, focaa hikasap ha hiti Aaron héeluufeene ha, niñ sínankiin sa súsupak sa seepeefiye sa la písiyool pa mpikiicee la.

^V Patiila ínnaake ya intaak waah úsupak weememanoolee weecuke nii pumaleekoo empa nkasok piselupim. Ukina úyisane hamake ha hiti Pútuun pa. Upítu etewwo núuwufalool káwufanu ínnaake ya enka umuuyen wa nuupon-ketee ka tenko. Pale uyinaataa káakup eehe tokofiye meemak.

☆ **IX:I 9:1** Efúlii 25-30

VI Niŋ waah óo waah umemanoolee samat nii fiyuu, puwaaseena pa nkanako tan óo tan ti kaapii ka kíyaañ ka kápihin páhin pa piteyii.

VII Pale kaapii ka kúsupiyenu ka, awaaseena ya enfakat a lamma nanako tenko poonool ti etiil ya. Ayinaat toko pinako peecooput hísim hiti élukuleen eeha naakaakaay ha kaawaaseen hak íhalu umuuyen wa uteyoo niŋ lombo uti pakan paka, ewwa nkáhine wa péemiit.

VIII Ti eehuu Kunuu ka keenape ka nkíyisane nii pítin pa peehiŋe pa la haŋee la kaasampan pípankinutee fala, páawoo kaapii ka kíyaañ ka kulonjaa toko.*

IX Aŋe píyisan piti caanak ence. Mpíyemi ti káyisan nii uwaaseen wa ewwa núuhinee wa Pútuun pa, uyinaat kaakuulan pakan paka kéecoopii wo ka ti umuuyen wa uteyii, ancuk kunuuwii kati kitempan.

X Kaatuko pawaaaseenal empuu, hilim ha heesiŋanee ha heeyem ha toko, kiti waah ewwa an naaŋaŋut hili niŋ pálaani, kiti hícamp pakuulanooliyal niŋ kiti enii ya lamma ni-hisoke. Hisiŋanee-siŋan fo ti caanak ca citi káayeeniyan ka kiti waah wa púlooj.

Hísim ha hiti Eenucee ya

XI Pale Eenucee ya náakey apiyeno awaaseena enfakat atuunaa, náacooopii weenape wa weeyem wa le fiye. Ekúut ya la náahine la

* IX:VIII 9:8 Niŋ ekina tom: “Ti eehuu Kunuu ka Keenape ka nkíyisane nii la sampanee la meemak eeyem ya alacana épankinutee fala, páawoo ékuut ya éyaañ ya elonjaa toko.”

páhin pa piteyoo ehaŋa hamake eyya pakan paka nkamemanoole ya, ehaŋa yo ti waah óo waah; ékuut eyyuu eneetaat eti púlunta empe.

XII Ta naanape ta lati ékuut eyyuu, naanako la haŋee la kaasampan poonool kónj, acoopt hísim hiti kíceken niŋ hiti míciin, pale hísimoo naacoope apuwaaseen. Ti eehuu naafakane unaa fo cancowiyaaw.

XIII Ti hilim ha heesiŋanee ha, hísim heesancalee hiti kíceken niŋ kíciin, niŋ píiha peewiisane piti kaayaan keesowee, eehuu púloon níhipeesin sinii pakan paka keekuulut ka ancuk kati káyini kaawaaseen.☆

XIV Niŋ eehe hiti tooŋaa, ooto hísim ha hiti Eenucee ya ihaŋa sempe meemak! Hísim ha hiteyoo nihikuulan unaa ti pawenal unaa peetaakut pa nafaa, ancuk kunuu unaa kati kitempan, núuyiniyaa páhin Pútuun pa peeyem pa kalonja. Akina acoope eniinoo apuwaaseen yo Pútuun pa samat nii císaacii céehutut, ti sempe sa siti Kunuu ka keenape ka kiti cancowiyaaw.

XV Eehuu hiwune Eenucee ya ayem eeliile ya písiyool pa péeyeeni pa ti pututa Pútuun pa niŋ pakan paka. Ahínaahin eehuu ancuk pakan paka, payenka Pútuun pa mpiyonkale ka, kati katoon eeha mpíyinanani ha heepayantoo ha. Efikataak ho kamma Eenucee ya naakete, eket ya eteyoo neefakan pakan paka ti umuuyen wa uteyii ewwa nkáhine wa ti caanak ca citi písiyool pa píyaañ pa.

☆ **IX:XIII 9:13** Lewitik 16:14-16; Pafinal 19:2,17-18

XVI An aña eekiice kaahit ápiyisan fa hisaanu-mate ha hiteyoo nihikaakaayee fa káapaacinoool niñ aketaa, niñ yísanee pánipani nii aketaaket, tempo conko éfhipaacinoolee samat nii fa naakiice fa.

XVII Kaahit enkuu kitaakut nafaa niñ oom an oopa kalonja. Nafaa etenke eyem niñ oom an aketaa.

XVIII Fo lombo incuke, háati písiyool pa píyaañ pa piyinaat hiliiluyee hísim peeniisutee.

XIX Ti hiliiluyee ha hiti oom písiyool, Móyiis náatuunan pakan paka púloon hilim óo hilim ti hilim ha heesiñanee ha. Púful toko naacoop hísim hiti kícíin niñ kíceken naanakanool ho niñ man. Naacoop lombo hikasap hiti enuun eyya nkasok hisop, naacenk teehe pahan péecunke piti sáacii. Náapuuc ho ti hísim ha, naasancal ho ti púkoo ya eti hilim ha heesiñanee ha niñ ti pakan paka púloon.

XX Naasokii: *“Eehe hiyem hísim ha hiti písiyool pa, empa Pútuun pa mpusoke pa aluu ninapan.”*☆

XXI Ti moonool moonool muu, naasancal hísim ha ti ékuut ya niñ ti waah óo waah ewwa núusikoolee newwo ti kaawaaseen ka.

XXII Apan hilim ha heesiñanee ha hisok máamun waah óo waah uñanee kaakuulan niñ hísim, ántuñ taamanta hísim hiniisutee kaaponket kaamuuyen atataako.

XXIII Ooto anakool weeyem wa alacana, fiyuu nuuñanee kaakuulan, pale weeyem wa alacana fan etewwo usoolahaa-soolah uwaaseen weehañe hísim hiti púlukuleen.

XXIV Kaatuko Eenucee ya anakiit ékuut eyya sipees pakan insimemanoole, eyya ammeya nii anakool weeyem wa pánipani; pale alacana fan eteyyo naanakiye, náayemi fiye hátikin Pútuun pa hak unaa.

XXV Anakiit lombo alacana kati nawaaseen eloŋoo tan óo tan, samat nii fa awaaseena ya enfakat a nanako fa la hanee la kaasampan etii óo etii nin hísim heeneetaat hiteyoo.

XXVI Nin fo hínum, Eenucee ya anti akallo hícamp pikallo kápilin ta púlunta pa mpiliilee ta. Pale fiye, fa pikelan púlunta pa mpiyem fa ti élohanii, náakey naawaaseen eloŋoo poonool kón hak íhalu umuuyen wa uti pakan paka.

XXVII Samat nii fa an naañane fa eket poonool ífulaa toko náahinee kíti,

XXVIII fo lombo Eenucee ya naawaaseene poonool ápufulan umuuyen uti pakan keemeene ífulaa toko áfaakey púsupiyenu, neetaat kati áfulan umuuyen, pale kati afakan keeyemoo ka ti hítuulu.

X

Kaawaaseen ka keewaaseenee ka poonool kón kiti Eenucee ya

¹ Eeha hilim ha heesiinane ha hiti Móyiis níhiyisane ha hinakoolut tak nin weenape wa weekaakaay wa ékey, pale samat nii hísaalumant etewwo lamma. Ekina ewune, keenjese ka kati kaloh Pútuun pa pínapii ti uwaaseen wa woonool woonool wuu ewwa nkáhin wa etii óo etii weepayantoo wa, hilim

ha heesiinane ha hiyinaatii íhinu kapiyeno kéetuuniye.

II Nin híyiniyini íhinu pakan paka kapiyeno kéetuuniye, ooto uwaaseen wa anti ufiyo núuyekuniye, kamma payenka nkáhin wo ka anti kakuulane poonool kón ti umuuyen wa uteyii, ancuk kunuuwii kitempanaa.

III Pale uwaaseen ewwu núunawunanii umuuyen wa uteyii etiil óo etiil.

IV Kaatuko yinaat pitaako hísim hiti kícíin nin hiti kíceken kati hífulan umuuyen.

V Ekina ewune, Eenucee ya, ti ékey ya eteyoo ti púlunta pa, naasok:

*“Aálafiit uwaaseen uti púlukuleen nin pikee paliyal,
pale uwwufanam enii.*

VI *Súumuti lompo ti uwaaseen uti púlukuleen peelee manee motic
nin uwaaseen uti kaaponket umuuyen.*

VII *Fiye inci insok: 'Pútuun, eheeyam,
inci kéyyookey kati hín ee ha álla fiye ha,
samat nii fa inkiicee fa kutoom ti pakiical pa
peesampane pa.'”*☆

VIII Eenucee ya náayaañ asok: “Aálafiit an kati awaaseeni púlukuleen nin pikee paliyal, súumuti ti uwaaseen uti púlukuleen peelee manee motic, nin lompo uwaaseen uti kaaponket umuuyen.” Asokaasok eehe háati fa uwaaseen ewwu nuuwaaseene fa samat nii fa hilim ha heesiinane ha hiti Móyiis ni hisoke fa.

☆ X:VII 10:7 Kíci mu 40:6-8

IX Fiye naapenan: “Eheeyam, inci kéyyookey kati hín eeha állaafiye ha.” Fiyuu náafulane waah wa úyaañ wa apisiinjan úsupiyenu wa.

X Páawoo Yéesu Krista áhinaahin eeha Pútuun pa mpílaafiye ha, ekina ewune nuukuulane ti umuuyen kamma kaawaaseen enka náahine ka nin eniinoo poonool kónj.

XI Awaaseena óo awaaseena ati Pusuwif pa, nasiinjosiiño hinak óo hinak ápihin páhin pa piteyoo. Náhinhin tan óo tan uwaaseen wa woonool wuu, apan uyinaat íhalu umuuyen wa uti pakan paka.

XII Pale Eenucee ya áhinaahin kaawaaseen koonool ápihal umuuyen wa fo cancowiyaaw, púful toko naayeno look ti epees yáali ya eti Pútuun pa.

XIII Náayemi fiye ti hítuulu Pútuun pa pipi-tah pikamooloo ti wootoo naayeno amansa ya ateyii.☆

XIV Kaatuko ti kaawaaseen koonool náahine keeyemee ka ti kaakuulan kapiyeno pakan kéetuuniye fo cancowiyaaw.

XV Kunuu ka keenape ka lompo nkíyisan unaa nii eehe hiti tooñaa. Nkíyaañ kusok:

XVI *“Añe ayem písiyool pa
empa inci inkaakaay pa hiliilu nin poko po
hátikin.*

*Efiwas hilim ha hitoom heesiinjanee ha ti saanii,
inkiic ho ti kunuuii,
inci Ateeteyo soke ho.”*☆

XVII Nene kipenan:

*“Inci etinene náwuno umuuyen wa uteyii
niñ heenaput eeha nkáhine ha.”*✧

XVIII Niñ umuuyen uponketee, kaawaaseen kiti íhalu umuuyen, asoolahutee nene.

Kamukut ti káyinan

XIX Ooto pakanam ti káyinan, úyiniyaayini pinako niñ cíki la hanee la kaasampan pínapii ti hísim ha hiti Yéesu.

XX Eket ya eteyoo épankine unaa pítin péeyeeni pínapii ti kahuuy ka kenfakat ka, pítin peehiñe ti eloñ.

XXI Nuutaakaa lompo awaaseena enfakat ti ekumpan ya eti Pútuun pa.*

XXII Páawoo utaakaataak oom pítin niñ oom awaaseena enfakat, ooto ulohaa Pútuun pa niñ kunuu keekuule peenatoolut ti káyinan ka kutuunaa, kaatuko hísim ha hiti Eenucee ya hikuulanaa-kuulan saan unaa ti pámiiloolal óo pámiiloolal peenaput ancuk kunuu unaa kitempanaa, siniin unaa insiñowee ti man meekuule.

XXIII Ucokaa piliit ti eeha nuusokaa ha nii úhinaahin cíki teehe, timpi ukatanaa, kaatuko éeyinanane ya unaa áfulantoo ti hilimoo.

XXIV Umíiloolaa puume éfuutunkoolaa ti kaapii kiti pálafi niñ páhinal peenape.

XXV Pakakee paka kasalaasal káwusen ti pi-paakool nantoonool; timpi ninapanii. Pale uyankananolaa pihanhan tóko nuucokaa piliit kamma innicuke nii hinoom ha hiti ékey ya eteyoo hílohaniyoo-lohan.

✧ **X:XVII 10:17** Jeremiya 31:34 * **X:XXI 10:21** Niñ ekina tom:
“awaaseena enfakat ti pakati Pútuun pa.”

XXVI Niŋ ucoonoolaa uputowiyaa ti kaamuuyen, unaa papayal hisayu kameye ka kiti tooña ya, kaawaaseen kiti íhalu umuuyen ewwuu nene kutowiit.

XXVII Heetowiye ha unaa hiyem, piyeno ti ewatate niŋ hítuulu heekaakaay ha ékey, hikina hiyem, hinoom ee ha Pútuun pa éfipihin ha kíiti pikamool etempo mpuwantii ti seemak sa senfakat sa ensa efiisowii sa.

XXVIII Niŋ an apookaa hínum hilim ha heesiinane ha hiti Móyiis, keetantake pákasupak niŋ fotom pákahaaciil nkasok nii tooña, apookaapook hilim ha heesiinane ha, oom an namukeemuk peetaakut paket hikaw.

XXIX Niŋ oom an añanee kaasiinjan ti pisiya, puume conko inkaakaay hicuku ti an eefaace ti Añii ya ati Pútuun pa? Acokut likee hisim ha hiti písiyool pa heekuulanoo ha, naateñal Kunuu ka keenape ka kéeyisane ka unaa panap pa piti Pútuun pa. Puume inkaakaay hicuku teyoo?

XXX Kaatuko úmeyiyaameyi eesoke ya nii:

“Kánukan atoom. Inci fañahanii heenaput ee ha nkáhine ha.”☆

Nene asok:

“Ateeteyo áfaahin kíiti pakanoo.”☆

XXXI Efiyeno hítaapanu henfakat aapunow ti sipees Pútuun pa peeyem pa kaloŋa.

XXXII Nínawuno kunoom ka kúcook ka ta in-nisayane ta ekoonjan ya éesuume ya. Ti oom caanak innimukut hínum ti kúnuul kenfakat samat nii eeyem ti esuum.

XXXIII Pikee pa inniteñalee, innikallanee hátikin pakan paka, pikee pa inninanf ti pakakee paka keeyoke ka fiyuu.

XXXIV Kamma pákawii aluu ti káyinan nkakulee, aluu lombo innitaak paseeña samat nii aluu púlooj niyem po. Ta nkacoope ta hitaaku ha hitaaluu ti sempe, ínsuum aluu kamma innimeya nii efinitaak hitaaku henfakat heehañe ho, eeha innimeya ha nii etihitaak pilehu.

XXXV Fiye ooto timpi niyesan puson aluu cíki ya etaaluu, kaatuko cíki eyyuu efeewun Pútuun pa mpucooy aluu meemak.

XXXVI Niñañaa kamukut ancuk kati níhin eeha Pútuun pa mpílafíye ha, innitaak eeha mpíyinanane ha.

XXXVII Hilim ha hiti Pútuun pa hisok:
*“Etikamp, eeñañe ya ékey áfaakey
 ántuñ atakuuteen.*

XXXVIII *Pakanam keecoonoole ka
 kamma káyinan ka kiteyii efikaloñ,
 pale súumutam ti an óo an eeyesanaam pu-
 sonoo.”*✧

XXXIX Unaa, uneetaataa payenka nkayesan ka pusonii Pútuun pa te nkápucaloolee, pale payenka nkataak ka káyinan te nkafakanee.

XI

Hitaaku káyinan

I Weyme uyem káyinan? Káyinan ayem nuu-taakaa cíki nii efuutaakaa eeha nuuyemaa ha ti hítuulu, nuuŋatoolutaa ti eeha nuucukutaa ha.

II Símaama unaa, káyinan ka kiteyíi kuwune Pútuun pa mpúmúlii.

III Káyinan kuwune núumeyiyaa nii púlunta pa piliileeliil pínapii ti pákupal Pútuun pa, ancuk waah wa weecukee wa uliilutee púfulii ti waah weecukee.

IV Káyinan kuwune Abel naawaaseen Pútuun pa kaawaaseen keefisake kiti púnuwoo Kayin. Kamma káyinan ka kiteyoo* Pútuun pa mpucokoo nii an eecoonoole, mpíyisan nii pisayanoosayan loho pisayanaa uwaaseen wa uteyoo. Abel, háati fa naakete fa, alonaa ti káakup nuunaa pínapii ti káyinan ka kiteyoo.☆

V Káyinan kuwune Enok náaseepinee pati-ila, ancuk timpi asiikan eket. *“Acukutee nene kaatuko Pútuun pa píseepinoo patiila.”* Antúnj hilim ha hiti Pútuun pa nihisok nii, akina éesume Pútuun pa le niŋ afaacoopee.☆

VI An ayinaat hísumu Pútuun pa niŋ ataakut káyinan, kaatuko an óo an éekeyii ti Pútuun pa, fo áyinan nii pitaakaataako, mpucooycooy keenese po ka.

VII Káyinan kuwune Nowe, ta náakupananee ta kiti waah ewwa uloot ucukee fala, ti hifeyu Pútuun pa, naamemanoool piteen penfakat kati afakan miin ma miteyoo. Fiyuu Nowe náayisane nii, niŋ Pútuun pa pisiinanaa pakati púlunta pa

* **XI:IV 11:4** Niŋ ekina tom: “Kamma kaawaaseen ka kiteyoo”

☆ **XI:IV 11:4** Púcook 4:3-10 ☆ **XI:V 11:5** Púcook 5:24

ti pisiya efipitaak tooñaa. Pútuun pa mpucokoo nii an eecoonoole kamma káyinan ka kitéyoo.☆

VIII Káyinan kuwune, Abraham ta Pútuun pa mpiyonkaloo ta kati akaay ti mah emma ammeya nii, hátikin efimiyeno miteyoo, naacoon naañak, apan ámiit pa naayem pa ti pikaayu.

IX Káyinan kuwune naacaakin ti mah ma emma Pútuun pa mpíyinananoo ma samat nii akaawoola, naakin ti púkuut nin Isaak nin Jakob keekaakaay ka hisayu neyoo eeha Pútuun pa mpíyinanane ha.☆

X Abraham áhinaahin eehuu kaatuko ayenaayeno hítuulu kati akin ti saatee ya eyya efeitowo ya fo cancowiyaaw, eyya ammeya ya nii Pútuun pa pímeene mpisiinan yo.

XI Káyinan kuwune, Abraham nin aaloo Sara nkáyini hitaaku añii,† háati fa nkamuuse fa hitaaku añii apan Sara caakonta. Abraham naataak káyinan nii Pútuun pa éfipihin eeha mpíyinananoo ha.☆

XII Kamma eehe, miin menfakat úmmufulii ti áyiin a oonool a aje, Abraham, apan akina eemaamane tatip, waah utowiitoo ífulaa eket. Miin emme immimeen meemak samat nii pi-caañan pa piti patiila, miyinaatee kafinu samat nii fa an naayinaat fa kafinu esiya ya eti kantant kaatii ka.☆

XIII Payenke fiye púloon ti káyinan nkalone fo ta nkakete ta. Kataakut waah wa ewwa

☆ **XI:VII 11:7** Púcook 6:13-22 ☆ **XI:IX 11:9** Púcook 12:1-5; 26:3; 35:12 † **XI:XI 11:11** Eekiice ya eehe asokut nii Abraham walla Sara. ☆ **XI:XI 11:11** Púcook 18:11-14; 21:2 ☆ **XI:XII 11:12** Púcook 22:17

Pútuun pa mpíyinanani wa, kacukaacuk wo lamma pállaanje ínsuumii, nkasok nii pánipani poko pakati púlunta pe tom pale ekaawoola nin keeyem ti himuusu.

XIV Pakan kéekupe fiye, káyisanaayisan nii unka ti hiñesu mah miteyii.

XV Nin kayenaayeno hínum káamiilool mah emma nkáfulii ma temmo, anti káyini puñoho po.

XVI Pale nkálafi mah meefisake, meeyem alacana. Ekina ewune Pútuun pa pusu-uwut pipiyonkalee Pútuun pa piteyii, kaatuko pimemanoolii-memanool saatee.

XVII Káyinan kuwune Abraham, ta Pútuun pa mpuwinkiyoo ta, naacoon kati awaaseen añiinoo Isaak. Akina Abraham Pútuun pa mpíyinanane, naasiño kati awaaseen añiinoo oonool a kón,✧

XVIII háati fa Pútuun pa mpusokoo fa nii: *“Ti Isaak aafataak miin emma inci íyyinananuu ma.”*✧

XIX Abraham naasokoolo nii Pútuun pa píyiniyini kalitan añiinoo Isaak ti eket ya, apan mpiñahanoo añiinoo pucuk fiye nii an éelitaniyee ti eket ya.

XX Káyinan kuwune Isaak naasampan Jakob nin Esawu kiti heekaakaay ha pitaako hátikin ti elon ya eteyii.✧

XXI Káyinan kuwune Jakob, ta naayeniye ta eket, naasampan añii óo añii ati Josef, náasik ti hikasap ha hiteyoo náamul Pútuun pa.✧

✧ **XI:XVII 11:17** Púcook 22:1-14 ✧ **XI:XVIII 11:18** Púcook 21:12

✧ **XI:XX 11:20** Púcook 27:1-40 ✧ **XI:XXI 11:21** Púcook 47:31; 48:1-20

XXII Káyinan kuwune Josef, ta eketoo néelohanii ta, náakup apusok ta pakati Israyel éfikaful ti mah ma miti Esipt. Naasokii, nin kayeniyaa hífulu nkacoopool picecoo.☆

XXIII Káyinan kuwune Móyiis pupukayoo nkay-oloo fo kiim kíhaaciil ta naapukee ta, kamma nkacuke nii ciñii ca cíwalliwalli, apan kafeyut hípucu hilim ha hiti amansa ya.☆

XXIV Káyinan kuwune Móyiis, ta náayankii ta, naapook apiyonkalee añii ya ati ámaacul a ati amansa ya ati Esipt.

XXV Naafisakanool apikallanee nin pakan paka pakati Pútuun pa pihan piyeno ti pásuuma piti kaamuuyen empa etipifiyo.

XXVI Naacuk nii fisaka apiteñalee samat nii Eenucee ya, pihan apitaak hisaanumate ha hiti Esipt. Amíiloolaa-míilool eehe kamma náalaakane ti cooy ya eeyemoo ya hátikin.

XXVII Káyinan kuwune Móyiis náaful Esipt peefeyut káñiken ka kiti amansa ya, naamukut pucuk fiye nii acukaacuk Pútuun pa peeyinaatee pa hicuku.

XXVIII Káyinan kuwune naasiinan pahaaño pa piti Himuusu ha, naasok ñutum ña ñisancalee hísim ancuk, nin maleekoo ya eti himuku ha emuusaa toko, etemukal pikampaani pa pákacook paka pakati Israyel.☆

XXIX Káyinan kuwune pakati Israyel nkafiitan Kaatii ka Kéecunke ka ti etaam eesuce, pale

☆ **XI:XXII 11:22** Púcook 50:24-25 ☆ **XI:XXIII 11:23** Efúlii 1:22; 2:1-5 ☆ **XI:XXVIII 11:28** Efúlii 12:21-30

pakati Esipt ta nkayoope ta kaafiitan tenko, nkáseemal.☆

XXX Káyinan kuwune kiniŋ ka kiti saatee ya eti Jeriko nkunow, ta pakati Israyel nkaposoole ko ta fo kunoom isak niŋ kúsupak.☆

XXXI Káyinan kuwune Lahap aal a ahaañiya ya amukutee niŋ pakati saatee ya keepooke ka hítuulu Pútuun pa, kamma naawanane mikele-coola ma miti pakati Israyel.☆

XXXII Weyme nene inci iññaŋe hisoku? Ti káasiinuma enke, etitaakano hisoku aluu kiti Gideyon, kiti Palak, kiti Samson, kiti Yefutah, kiti Dawid, kiti Samiyel, niŋ kiti piyaamakoola pa pakati Pútuun pa.

XXXIII Kamma káyinan ka kiteyii nkaheek hícump pisaatee ti hikam, nkáhin tan óo tan pakan paka kiiti pucoonool, nkataak lombo eeha Pútuun pa mpíyinananii ha. Pakakee teyii nkacotal ñutum picata.

XXXIV Pakakee paka nkahokal seemak senfakat, pakakee paka nkafak ti sipees kéelafiyii ka himuku niŋ úkuntu. Nkataak sempe ensa nkataakut sa. Nkáyenoonii pikama kenfakat, nkateyal niŋ uyoŋ pusoocaali uti pikee pisaatee.

XXXV Pakakee pakaal, nkawufanee pakanii keekete ka kéelitaniyee ka ti eket. Intaak pakakee keekallanee fo kaket, kamma nkapooke kayesan pusioni Pútuun pa kati kakatanee. Eeha nkálafiye ha fanfaŋ hiyem kati kalitanee ti eket nkataak elon eefisake.

☆ **XI:XXIX 11:29** Efúlii 14:21-31 ☆ **XI:XXX 11:30** Josuwa 6:12-21 ☆ **XI:XXXI 11:31** Josuwa 2:1-21; 6:22-25

XXXVI Pakakee nkápalahoolee ti caalenken nkasapee nin̄ kisawut. Pakakee nkacenkee nin̄ ñiseel̄ nkakulee.

XXXVII Pakakee nkamukee ti kaanunkalee pukumpa. Pakakee nkafiitee ti pututa, nin̄ fotom nkamukee nin̄ úkuntu. Pakakee nkayeno kaamuumuusool, wañ ewwa nkataake wa teyii lamma uyem upañ pisaacii nin̄ fotom upañ pifil. Kataakut waah cántum, nkakancool neyii nkakallanii.

XXXVIII Nkayeno kaalelentool ti úhaañ tes nin̄ ti pítintin̄ pa, nkakin ti uyeen nin̄ ti uwun̄. Payenke kanapaanap fo muus, fo púlunta pa mpiyinaatii kayekan.

XXXIX Pútuun pa mpúm̄ul payenke fiye púloon kamma káyinan ka kiteyii, pale háati fo, akee teyii ataakut eeha Pútuun pa mpíyinananii ha,

XL kaatuko Pútuun pa pimemanoolaa-memanool unaa waah weehañe panap. Fiyuu etikayeno kéetuuniye taamanta uyeníitaa neyii nantoonool.

XII

Pútuun pa Paapaa atuunaa

I Páawoo unka úkinkoolee nin̄ kayon̄ kenfakat enkuu kéeyisane fa éfuuyinanaa ti Pútuun pa fo ti pikelan, ooto uteyaa nin̄ kamukut ti katey ka keenañee ka hátikin unaa. Uwantaa waah óo waah ewwa efuukit unaa pikaayu hátikin nin̄ kaamuuyen ka enka nkicas ka unaa kaakalap-atanool.

II Usiin̄janaa ñíkin unaa ti Yéesu. Akina ápankine pítin pa piti káyinan ka, akina lompo

áhine po púputuuno. Amukutaamukut fo ta naamukee ta ti kuluwaa ya, cokutoo ti ñusuu ña ñeeyem ña ti eket eyyuu, kamma naacuke pásuuma pa peenajee pa hátikinoo. Fiye oopa ayeniye look ti epees yáali ya eti elemeyu ya eti Pútuun pa.

III Nímiilool fa Yéesu naamukute fa ta pumuuyena pa nkanatoo ta, ancuk saan aluu timpi síwusen inniñoho puson.

IV Káataakoolan kaamuuyen inniyaake, pale pítaakool empuu puloot pumuk aluu.

V Fo nifilaafiil kilim enka ímpikukupee ka aluu samat nii epuuk kati nicok piliit? Kusok:

*“Añiinam,
niñ Ateeteyo ákuluu,
timpi cok ho waah weewiina;
niñ afetaa ti awe,
yaani timpi éwusen.*

VI *Kaatuko Ateeteyo nákulul
payenka náalafiye ka,
naasiñan ti pisiya
an óo an aña naasayane nii añiino.*”☆

VII Nimukut ti kúnuul ka kitaaluu, ínnimeyi nii kúnuul enkuu kiyem híkulu ha hiti Pútuun pa, kamma Pútuun pa mpiyem aluu ti híkulu nii epuuk etempo. Fo añii oopa toko aña faafoo náakulantoo?

VIII Pútuun pa mpúkulkul epuuk etempo púloonj. Niñ púkulut aluu, ooto nineetaat epuuk etempo pánipani; aluu epuuk pakati tíkitaan.

IX Unáwuniyaa ñífaaf unaa ti púlunta pe, unaa maañiiyaa unaa, nkákul unaa núumakiyanii. Fiye uñañaa káamakiyan pihanj toko Pútuun pa Paapaa atuunaa eeyem a alacana, ancuk utaakaa elonj.

X Ñífaaf unaa nkákulkul unaa fa incukii fa nii napaanap, ti sitiil seemeenjut. Pale Pútuun pa, ti heenape ha ti unaa mpúkul unaa, ancuk uyeniyaa pakan keekuule samat nii pikina.

XI Híkulu ásuumut; ninj oopa ti pitaako, áciiticiiti. Pale po hátikin, kéekulee ka fiyuu efikacuk nafaa eti híkulu ha. Efikataak kásuumaay ninj elonj eecoonoole.

Kákupanan ninj kakalanan

XII Fiye níseepin sipees aluu seekante sa, in-niyankan úcuun aluu wéepuune wa.☆

XIII Niwañal ñítin ñeecoonoole eñña efininap teñño, ancuk payenka nkanow ka ninj efank kati kákuuñanee, le ninj éfikakapino.

XIV Níhin kata óo kata nipitaak kásuumaay ninj an óo an, innilonj elonj eekuule. Ninj an akuulut, átayini hicuku Ateeteyo.

XV Nitah kunuu an timpi ayesan pusonoo panap pa piti Pútuun pa. An ti aluu timpi acuk nii enuun eti papukal peesampa; áfaatifan hícump pakan pasampe pa piteyoo ancuk elonjii timpi ekuul.

XVI An ti aluu timpi ayeno áyiin nihaañiya, aal nihaañiya, ninj fotom an éetuulut Pútuun pa samat nii Esawu. Akina, kawaay koonool

☆ **XII:XII 12:12** Esaaya 35:3

kuwune naanooman híhampaatiinate ha hiteyoo hiti añii áyaañ.

XVII Nímeyimeyi nii po hátikin náalafi paapaa ateyoo apisampanoo niñ kaasampan ka kiti añii ácook, pale paapaa ateyoo naapook. Háati pukoon empa naakoone pa paapaa ateyoo kati asampanoo piyinaat toko likee, kaatuko ayinaat káfulan eeha naapaye ha íhinu.

XVIII Níkeyyoot pukol tintiñ eyya éfinilik niñ sipees aluu samat nii fa mpihitaako fa símaama unaa ti káahaan ka tes. Nkacuk po ti tintiñ ya eti Sinayi seemak senfakat patiila eteyyo, niñ káatiñu keeyole caanak ca, niñ énimaaan niñ lombo hiyam henfakat.

XIX Nkási pasapal kámpiis niñ hilim heetaake sempe. Ta nkásiye ta hilim ha nkaluum hípiyekuno,

XX kamma nkayinaat pitiyo ekoonan ya eyya hilim ha níhituunane ya. Esok: *“An óo an éelike tintiñ eyye, efininunkaloo niñ pukumpa fo aket, háati íyyemi élukuleen.”*☆

XXI Aña nkacuke ya oom hinoom úfeyanani-féyanani meemak, fo Móyiis naasoke: *“Inci feyaafe fo inkikilan.”*☆

XXII Pale aluu, níkeyyookey pukol tintiñ ya eti Siyon, saatee ya eti Pútuun pa peeyem pa kaloña, Jerusalem eeyem ya alacana, la pumaleekoo empa an naayinaat kafinu mpiyem la ti pahaaño.

XXIII Toko kéeyinane ka púloon nkapaakool, an óo an teyii naataak káasiinuma samat nii fa añii áyaañ naataake fa, ucawii púloon nuukiicee

alacana. Toko Pútuun pa mpiyem, áhina kíiti ya ati pakan paka púloon, toko kunuu ka kiti keecoonoole ka nkiyem, poko kayem kéehinee ka káputuuno.

XXIV Toko Yéesu naayem, eeliile ya písiyool pa péeyeeni pa ti pututa Pútuun pa niŋ pakan paka. Toko lombo hísim ha heesancalee ha nihiyem, eeha ammeya ha nii, ekoonan eteeho ehaŋa eti hísim ha hiti Abel.

XXV Nitah kunuu timpi nipook káasiitan aŋa eeyem ya ti káakup naaluu. Pakan paka pakati Israyel keepooke ka káasiitan ti aŋa éekupananii ya ti púlunta empe, kafakut hikasap ha hiti Pútuun pa. Pale unaa, Pútuun pa himuum etempo púkupanane unaa púfulii alacana. Ooto puume éfuuyiniyaa hifaku niŋ uyesanaa po puson unaa?

XXVI Ta Pútuun pa mpúkupii ta ti tintiŋ ya eti Sinayi, hilim etempo níhiyiyaŋan etaam ya. Pale fiye mpíyinanana unaa eehe, mpusok: *“Inci fanene penan káyiyaŋan etaam ya. Tempe étiyiyaŋan etaam ya lamma, pale niŋ lombo patiila.”*☆

XXVII Ta mpusoke ta “inci fanene penan” mpíyisane nii, waah wa púloon ewwa mpiliile wa éfuuyiyaŋan, núucim, ancuk weeyinaatee wa káyiyaŋan nuutowo fo cancowiyaaw.

XXVIII Páawoo unaa unka ti kawufanee cáwii ceeyinaatee káyiyaŋan, usokaa Pútuun pa apalaka. Uhínaa héesume po, núutuulaa po lombo niŋ ewatate,

XXIX kaatuko Pútuun pa putuunaa pucukaacuk nii seemak seeyem ti káapucalool.☆

XIII

Páhinal péesume Pútuun pa

^I Timpi níyekuno pálaŋi pakan aluu ti káyinan.

^{II} Nínawuno nii niñañaa kawanana ekaawoola ya pinap ti punuuf aluu. Pakakee paka káhinaahin ho, fo nkawanan pumaleekoo poko péemiit.

^{III} Nínawuno keeyem ka ti ékuluma pucuk fiye nii aluu niyem neyii ti ékuluma. Nínawuno lombo keekallanee ka pucuk fiye nii aluu lombo hiekuu kúnuul inniyaake samat nii poko.*

^{IV} Niñañaa kánapiyan pinimo. Ayíin a aleh ti aaloo, aal a lombo naaleh ti áyiinoo. Kaatuko Pútuun pa éŋipihin kíti eeleeht ti pinimoyoo nin ahaañiya óo ahaañiya.

^V Timpi nílaŋi mañ. Nitaak pásuuma ti aña innitaake ya, kaatuko Pútuun pa pusok: “*Inci etikatan aluu cántum, eti lombo fúl ti aluu.*”☆

^{VI} Ancuk úyiniyaa hisoku nin híyiinate upusokaa:

“*Ateeteyo ayem ayankanana ya atoom, inci etife.*

Weyme an naayina ihinu ti inci?”☆

^{VII} Nínawuno pakati kikaw ka pakati aluu kéekuŋe ka aluu hilim ha hiti Pútuun pa.

☆ XII:XXIX 12:29 Kakaman 4:24 * XIII:III 13:3 Nin ekena tom: “Nínawuno lombo keekallanee ka kamma aluu lombo inniyem enii.” ☆ XIII:V 13:5 Kakaman 31:6,8; Josuwa 1:5 ☆ XIII:VI 13:6 Kícimu 118:6

Nímiilool puume nkalone nkaket, ínnyipenan káyinan ka kiteyii.

VIII Yéesu Krista ataapala áfaliŋ: samat nii fa naayeniye fa hukan, fo lombo naayem fiyooy fo cancowiyaaw.

IX Timpi nikat an apicaakool aluu nin pakalaŋanal óo pakalaŋanal peekufut nii empa innikalaŋe pa. Napaanap saan unaa kati sitaak sempe séefulii ti panap pa piti Pútuun pa. Sempe ense sífuliyoot ti kikee kilim keesiŋanee kéekupe kiti aŋa nuuŋaŋutaa ya hili, kamma nkitaakut nafaa ti kéetuule ko ka.

X Utaakaataak kaaciin enka ammeya nii, puwaaseena paPusuwif pa, payenka nkawaaseen ka ti ékuut ya, kaŋaŋut hili pawaaaseenal pa piti toko.

XI Pati ékuut ya, awaaseena ya enfakat a na-coopcoop hísim ha hiti púlukuleen pa la haŋee la kaasampan apuwaaseen hak íhalu umuuyen wa, pale sinii púlukuleen pa insisowee tíkitaan pikin pa.

XII Fo lombo Yéesu naakalliye tíkitaan saatee ya fo ta naakete kati áhin pakan paka kapukuul pínapii ti hísimoo.

XIII Ooto fiye ukaayaa teyoo tíkitaan pikin pa, upunanfaa teyoo ti kateñalee ka kiteyoo.

XIV Kaatuko ti púlunta pe utaakutaa saatee eti cancowiyaaw, pale saatee ya eeyem ya ti ékey nuuyemaa ti hiŋes.

XV Ooto pínapii ti Yéesu, úmulaa Pútuun pa tan óo tan, kaatuko hímulu eehuu hiyem kaawaaseen ka kéefulii ka ti ñutum

payenka nkasok ka hátikin pakan paka nii káyinanaayinan ti caacaw etempo.

XVI Nínawuno nii niñajaa íhinu heenape nin piyankananol, kaatuko uwaaseen ewwu Pútuun pa mpílafiye.

XVII Nítuul pakati kikaw ka pakati aluu keeyem ka aluu ti kátintinjan ti káyinan ka, innihin eeha nkasoke ha. Poko kayem ti káwasum saan aluu, apan Pútuun pa efipicakanii kiti páhin pa piteyii. Innítuulii, éfikahin páhin pa piteyii nin pásuuma. Innítuulutii, éfikahin páhin pa piteyii nin kúnuul, ántun kúnuul enkuu etiki-taak taaluu nafaa.

XVIII Niluum kiti unii, úmeyimeyi nii kunuu unii kitempanaa-tempan kaatuko núulafilafi íhinu heenape tan óo tan.

XIX Ehe eeha inci iyyem ha aluu ti kaluum nin sempe: káluma niluum Pútuun pa kati píñahaniyam taaluu mpacas.

Kaluum nin kakican kikelan

XX Fiye, Pútuun pa empa mpuwufan pa kásuumaay ka, péelitanii pa ti eket ya afaasa ya enfakat a ati písaacii pa, Ateeteyo Yéesu atuunaa, pínapii ti hísim ha hiti písiyool pa peepayantoo pa,

XXI álímaati Pútuun empe puwufan aluu waah wa weenape wa púloon ewwa innisoolahe wa kati níhin eeha mpílafiye ha. Alímaati píhin unaa pakan kéesuume po pínapii ti Yéesu Krista, hamake ha hiyeno hiteyoo fo cancowiyaaw. Amíini.

XXII Pakanam ti káyinan, inci luumaa aluu, nísiitan nin kunuu kilim enka inci inkiice ka aluu kipiyanakanan aluu nipicok piliit, kaatuko leetal eetama inci inkiice aluu.

XXIII Inci pusok aluu nii Timote, eeyem ya an unaa ti káyinan, ákataniyee-katan ti ékuluma. Nin áfiisaa écolii, inci fákey neyoo hicuku aluu.

XXIV Nikicanam pakati kikaw ka púloonj pakati aluu nin keesampanee ka púloonj pakati Pútuun pa keeyem ka puu. Kéeyinane ka kéefulii ka Itali kakicanaa aluu.

XXV Alímaati Pútuun pa pisampan aluu púloonj.

Kuloonaay
Karon: Kuloonaay (Portions)

copyright © 2018-2025 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Karon

Contributor: SIL International (in Africa)

All rights reserved.

2025-07-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 10 Jul 2025 from source files
dated 11 Jul 2025

404e2c05-c6eb-5f56-8cae-50a5b595ef9a